

2025-12-12

Till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Diarienummer: LI2025/01620

Yttrande över EU-kommissionens förslag till nya fonder för perioden 2028–2034

Svinesundskommittén, en av gränskommittéerna som har uppdrag av Nordiska Ministerrådet, vill lämna följande synpunkter på EU-kommissionens förslag till nya fonder för programperioden 2028–2034. Som en aktör i en region vid EU:s yttre gräns är EU:s sammanhållningspolitik och möjligheterna till finansiering av gränsöverskridande samarbeten av mycket stor betydelse för vår regions utveckling, konkurrenskraft och säkerhet.

Sammanfattande synpunkter:

- Vi välkomnar regeringens positiva inställning till att minska regionala skillnader och främja europeiskt territoriellt samarbete (Interreg).
- Vi ser positivt på att EU-kommissionens förslag lyfter särskilda behov i gränsregioner mot Ryssland, Belarus och Ukraina, men vi understryker att andra gränsregioner har stora tillväxtutmaningar.
- En färsk OECD-rapport visar att gränsregioner halkar efter ekonomiskt på grund av kvarvarande legala och administrativa hinder, vilket påverkar både BNP och sysselsättning negativt.
- Vi noterar med oro att den föreslagna budgeten för Interreg innebär en nominell minskning. Med tanke på de ökade geopolitiska utmaningarna framstår en minskad budget som kontraproduktiv i förhållande till regeringens ambition att minska de regionala skillnaderna och främja samarbete över riksgränserna i Norden.
- Förslaget om en prestationsbaserad modell, där utbetalningar sker när mål och reformer uppnåtts, kan skapa stora svårigheter för gränsöverskridande projekt, särskilt de som involverar partner i länder utanför EU. Ett projekt som binder samman aktörer som lyder under två olika länders strukturer och regelverk ställs inför utmaningar vilket påverkar möjligheten att nå specifikt förväntade resultat. Det är avgörande att EU:s nya fonder stöder projekt som överbrygger gränshinder och aktivt främjar harmonisering av regelverk samt undanröjer administrativa flaskhalsar.

- Fonderna måste ge ökad chans till samarbete och inte bli ytterligare ett byråkratiskt hinder för gränsöverskridande samarbeten.
- Vi vill betona vikten av att regionala och lokala beslutsfattare ges en central roll i planering och genomförande av programmen. Lokalkännedom, regionala prioriteringar och fungerande samarbeten är avgörande för att EU-medlen ska ge maximal effekt i en gränsregion.
- Vi vill öka den nationella förståelsen för gränsregionernas specifika utmaningar, eftersom en av gränsregionens stora utmaningar är avståndet till huvudstaden och de centrala myndigheterna.
- Vi anser att Europeiska Socialfonden bör kunna stödja samarbeten över nationsgränser eftersom gränsregioner ofta står inför särskilda arbetsmarknads- och integrationsutmaningar som bäst hanteras gemensamt. Det kan bidra till ESF:s mål om social sammanhållning och lika möjligheter för alla, även för oss i gränsregionerna.

Gränsregioner har tillväxtutmaningar som Interreg-programmen förebygger.

Vi välkomnar generellt regeringens positiva grundinställning till att minska regionala obalanser och främja europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). Vi ser det också som positivt att kommissionens förslag särskilt uppmärksammar behoven i regioner med gräns mot Ryssland, Belarus och Ukraina som har särskilda utmaningar medan andra gränsregioner har generella tillväxtutmaningar.

Gränsregionernas särskilda utmaningar finner starkt stöd i OECD-rapporten "Building More Resilient Cross-Border Regions". Rapporten understryker att gränsregioner generellt sett släpar efter andra regioner i ekonomisk utveckling, och att en avgörande orsak är de legala och administrativa barriärer som kvarstår även inom EU:s inre marknad. Dessa hinder uppskattas leda till en förlust motsvarande 3 procent av EU:s BNP och nästan sex miljoner arbetstillfällen. Samtidigt visar OECD att om så lite som 20 procent av dessa hinder undanröjdes, skulle gränsregionernas BNP öka med 2 procent och över en miljon nya jobb skapas.

OECD framhåller att företag som bedriver gränsöverskridande handel kan möta kostnader som är upp till 50 procent högre än inhemska företag, och att infrastrukturprojekt över gränserna ofta tar dubbelt så lång tid att slutföra.

Därför krävs att nationella beslutsfattare ökar förståelse för gränsregionernas specifika utmaningar. Det OECD-rapporten pekar på gäller nationsgränser inom

EU, vi vill ytterligare tillfoga det faktum att gränskommunerna i vårt område också har att hantera EU:s yttre gräns. Både längs gräns på svensk sida och på norsk sida finns tillväxtutmaningar, där Norges högst arbetslöshet återfinns i gränskommunerna mot Sverige och de svenska gränskommunerna har tillväxtutmaningar med brist på arbetskraft och svårighet för företag att nå tillräckligt stora marknader.

Därför är det av yttersta vikt att EU:s nya fondstruktur stödjer och finansierar projekt som kan överbrygga problemen som en gräns innebär, samt också aktivt stödjer och premierar nationella och regionala ansträngningar för att harmonisera regelverk och undanröja de administrativa flaskhalsar som OECD identifierat. Fonderna måste vara ett verktyg för att minska "kostnaden för passivitet" (the costs of inaction), inte en ny källa till byråkrati för de aktörer som arbetar med att bygga broar mellan länder.

Vi vill lyfta fram följande synpunkter och rekommendationer för regeringens fortsatta arbete.

Synpunkter avseende förordning COM(2025) 552 (ERUF och Interreg)

Interregs avgörande roll för EU:s yttre gränsregioner

För vår gränsregions del är Interreg-programmen inte bara ett verktyg för regional utveckling, utan en fundamental förutsättning för att bygga fungerande och integrerade samhällen över nationsgränserna. Samarbetet skapar mervärde genom att hantera gemensamma utmaningar, bygga förtroende och stärka den sociala och ekonomiska sammanhållningen. Regeringen konstaterar själv att Interreg har ett "genuint europeiskt mervärde", och vi menar att detta mervärde är som allra tydligast just vid unionens yttre gränser. De nya föreslagna målen "ett tryggare och säkrare Europa" och "mer resilianta regioner" är särskilt relevanta för oss och något vi stödjer.

Behovet av en stark och förutsägbar finansiering för Interreg

Vi noterar med oro att den föreslagna budgeten för Interreg (ca 9 miljarder euro) innebär en nominell minskning jämfört med innevarande period (9,2 miljarder euro i 2025 års priser). Med tanke på de ökade geopolitiska utmaningarna och de nya säkerhetsrelaterade målen framstår en minskad budget som kontraproduktiv. För att kunna bedriva ett långsiktigt och meningsfullt samarbete krävs förutsägbarhet.

Vi uppmanar regeringen att i förhandlingarna verka för att budgeten för Interreg åtminstone bibehålls på nuvarande nivå, men helst förstärks för att möta de nya och utökade ambitionerna.

Utmaningar med en prestationsbaserad modell

Förslaget om att övergå till en prestationsbaserad modell, där utbetalningar sker när mål och reformer uppnåtts, kan i teorin öka fokus på resultat. I praktiken riskerar dock denna modell att skapa stora svårigheter för gränsöverskridande projekt, särskilt de som involverar partner i länder utanför EU. I sådana projekt kan framdrift och måluppfyllelse påverkas av faktorer som ligger helt utanför de svenska eller europeiska parternas kontroll. En strikt modell riskerar att bestraffa välskötta projekt på grund av yttre omständigheter, vilket skulle hämma viljan att engagera sig i komplexa men nödvändiga samarbeten som ofta samarbeten över nationsgränsen är.

Vi uppmanar regeringen att verka för att den nya genomförandemodellen utformas med stor flexibilitet och anpassas till de unika förutsättningar som råder i gränsöverskridande samarbete vid en yttre gräns.

Synpunkter avseende förordning COM(2025) 558 (Europeiska socialfonden)

I det föreslagna regelverket för Europeiska socialfonden (ESF) nämns inte specifikt gränsöverskridande samarbeten eller territoriell (transnationell) samverkan över nationsgränser. ESF ska främst stödja medlemsstaternas nationella och regionala partnerskapsplaner, med fokus på sysselsättning, kompetens, utbildning och social inkludering.

Svinesundskommittén anser att gränssamarbeten bör inkluderas i de nationella och regionala partnerskapsplanerna för stödja de särskilda utmaningar som gränsregionerna uppvisar. Det bör vara möjligt då ramförordningen omfattar övergripande sammanhållningspolitik, vilket kan innefatta territoriell och gränsöverskridande samverkan inom EU:s sammanhållningspolitik.

ESF bör kunna stödja samarbeten över nationsgränser eftersom gränsregioner ofta står inför särskilda arbetsmarknads- och integrationsutmaningar som bäst hanteras gemensamt, och att detta kan bidra till ESF:s mål om social sammanhållning och lika möjligheter för alla, även i gränsregionerna.

Sammanfattande rekommendationer till regeringen

För att säkerställa att de nya fonderna på bästa sätt bidrar till en positiv utveckling för Sveriges gränsregioner rekommenderar vi att regeringen i det fortsatta förhandlingsarbetet:

Prioriterar och försvarar Interreg: Arbetar aktivt för en budget för Interreg som motsvarar de ökade säkerhetspolitiska ambitionerna och behovet av integration vid EU:s yttre gräns.

Säkerställer en fungerande och flexibel modell: Driver på för att den nya prestationsbaserade modellen innehåller mekanismer som kan hantera den oförutsägbarhet som präglar samarbete med partner utanför EU.

Stödjer strategisk infrastruktur: Fortsätter att stödja ett starkt FSE som kan finansiera både gränsöverskridande projekt och åtgärda nationella flaskhalsar som är avgörande för korridorernas funktion, med ett tydligt fokus på både tillväxt och säkerhet.

Betonar partnerskapsprincipens betydelse: Tydligt lyfter fram vikten av att regionala och lokala beslutsfattare, ges en central roll i planering och genomförande av programmen. Lokalkännedom, regionala prioriteringar och fungerande samarbeten är avgörande för att EU-medlen ska ge maximal effekt.

De nya fondförslagen, med sin struktur av nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP), skapar en direkt koppling mellan nationella prioriteringar och EU-finansiering. Vi vill dock understryka att gränsspecifika frågor riskerar att tappas bort om huvudstadens fokus blir allt för dominerande.

Det är viktigt att säkra gränsregionernas roll i den nationella planen (NRPP): EU:s förslag om en nationell plan riskerar att stärka gränsproblemen, vilket även Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén påpekat. Förslaget om att centralisera beslutsmakten och därmed marginalisera regional och kommunal förankring ser vi som ett bekymmer. De gränsspecifika frågorna kommer allt längre från beslutsmakten och tas därmed inte tillvara. Det tillsammans med minskade anslag riskerar att leda till sämre tillväxt i gränsregionerna.

Fokus på barriärlösande insatser och långsiktighet. Tillväxtpotentialen i gränsregionerna frigörs när vi undanröjer konkreta gränshinder och harmoniserar regelverk. EU:s nya fonder måste därför vara flexibla nog att finansiera arbetet med att minimera gränshinder. Regeringen bör verka för att Interreg och andra relevanta fonder kan användas för att aktivt stödja "mjuka" men avgörande insatser såsom rättslig analys, harmonisering av processer och

gemensam myndighetsutövning. Detta är en direkt investering i att minska de hinder som OECD-rapporten pekar på.

Vi anser att regeringen i sin nationella plan måste säkerställa att EU:s nya fonder samverkar för att bygga en genuint integrerad gränsregional arbetsmarknad, tillväxt och en infrastruktur som stärker både vår regionala konkurrenskraft och hela Nordens säkerhet och resiliens.

Linn Laupsa
ordförande

Cecilia Nilsson
VD